НАРОДНО СЪБРАНИЕ
Вх.No 52-654-04-48
Дата 15 / 07 2026 г.

ЧРЕЗ
Г-ЖА МИХАЕЛА ДОЦОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

15 54

ДО
Г-Н КОНСТАНТИН ПРОДАНОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОМИСИЯТА ПО
БЮДЖЕТ И ФИНАНСИ

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,

На основание чл.79, ал.1 от ПОДНС внасяме предложение за изменения и допълнения на приетия на първо гласуване на 10.07.2026 г. Законопроект за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2026 г., № **52-602-01-17**, внесен от Министерски съвет на 01.07.2026 г., както следва:

В чл. 1, ал. 2 се правят следните изменения:

1. В т. 1.1.3.1. „здравноосигурителни плащания за първична извънболнична медицинска помощ“ числото „345 609,8“ се заменя с „380 170,8“.
2. В т. 1.1.3.2. „здравноосигурителни плащания за специализирана извънболнична медицинска помощ (включително за комплексно диспансерно (амбулаторно) наблюдение)“ числото „351 246,0“ се заменя с „386 370,6“.

Мотиви:

България продължава да заема едни от най-непрестижните места в Европейския съюз по здравни показатели – ранна смъртност, висок процент на предотвратимата смъртност, нисък обхват на скрининговите програми, висока детска смъртност, нисък обхват на ваксинационните кампании и други. Превенцията и промоцията на социално значимите заболявания остават недостатъчни, а здравната грамотност сред населението е ниска.

Социално значимите заболявания, като онкологичните заболявания, сърдечно-съдовите болести, диабетът, хроничните белодробни заболявания и някои инфекциозни заболявания, са сред основните причини за инвалидизация и преждевременна смърт. Именно поради това навременната профилактика и организираният скрининг са ключов елемент от държавната здравна политика.

Скрининговите програми са един от най-ефективните инструменти на съвременното обществено здравеопазване. Те позволяват ранно откриване на заболявания при хора, които все още нямат симптоми, което значително увеличава шансовете за успешно лечение, намалява смъртността и подобрява качеството на живот.

Ползите от скрининговите програми са многопосочни. Те осигуряват ранно откриване на заболяванията, когато лечението е най-ефективно и по-малко инвазивно, намаляват смъртността чрез своевременно започване на терапия, предотвратяват усложненията, които често водят до трайна инвалидизация, намаляват разходите за здравната система, подобряват качеството на живот, съхраняват трудоспособността на населението и ограничават социалното и икономическото бреме върху семействата, работодателите и обществото.

Въпреки това към настоящия момент липсва национална скринингова политика, независимо от високите нива на заболеваемост от рак, сърдечно-съдови и метаболитни заболявания. Ниското ниво на превенцията и профилактиката на социално значимите заболявания затруднява ранното им откриване, прави невъзможно ефективното планиране на човешкия ресурс и възпрепятства реализирането на дългосрочни инвестиции в ключови за страната индустрии и производства от регионално и местно значение.

Поради това е необходимо осигуряване на устойчивост и разширяване на обхвата на националните скринингови и рехабилитационни програми. Дейностите по съществуващите скринингови програми доказват тяхната значимост за общественото здраве и тяхната ефективност, което налага както тяхното продължаване, така и разширяване на обхвата им.

Провеждането на национална политика за развитие на скрининговите програми и на центрове за контрол на хроничните заболявания следва да включва разширяване на видовете заболявания, включени в програмите,

популяризирането им с цел увеличаване на обхвата и последователното им прилагане, както и създаване на национален скринингов регистър с електронно индивидуално досие.

Особено внимание следва да бъде насочено към ранното детско развитие. Над 50 заболявания могат да бъдат открити чрез неонатален скрининг още в ранен етап, което позволява своевременно започване на лечение. В България понастоящем действат ограничен брой масови скринингови програми, въпреки че всяка година близо 3,5% от новородените са деца с вродени аномалии. Това налага постепенно разширяване на програмите за ранна диагностика и проследяване на детското здраве.

Особено внимание следва да бъде отделено и на активната превенция, диагностиката, лечението и подобряването на качеството на живот на пациентите с онкологични заболявания. В тази връзка е необходимо актуализиране на скрининговите програми и разширяване на техния обхват, повишаване на информираността за ранните симптоми на онкологичните заболявания, обучение на медицинските специалисти и насърчаване на превантивните мерки за ограничаване на рисковите фактори. Данните сочат, че около 40% от онкологичните заболявания могат да бъдат предотвратени чрез активна превенция, докато ниската степен на използване на профилактичните и скрининговите прегледи показва недостатъчно ранно диагностициране и затруднения при осигуряването на ефективно лечение.

Сърдечно-съдовите заболявания продължават да бъдат сред водещите причини за смъртност в България, което поставя въпроса за тяхната превенция и контрол като значим приоритет в националното здравеопазване. Към момента България няма официално приета самостоятелна Национална програма за сърдечно-съдови заболявания. Необходимо е развитието на политики за ранно откриване и мониторинг на заболяванията, осигуряване на висококачествена медицинска грижа и ранна рехабилитация с цел подобряване качеството на живот на пациентите.

Особено важни са националните програми за скрининг на рак на гърдата, рак на маточната шийка, колоректален карцином, както и програмите за ранно откриване на рисковите фактори за сърдечно-съдови заболявания и диабет. Международният опит показва, че добре

организираните скринингови програми могат съществено да намалят смъртността и да повишат преживяемостта при редица заболявания.

За да бъдат ефективни, скрининговите програми трябва да бъдат достъпни за всички граждани независимо от мястото им на живеене, основани на научни доказателства и международни стандарти, придружени от активни информационни кампании за повишаване на здравната култура, осигурени с достатъчен кадрови и финансов ресурс и подкрепени от електронни регистри и системи за проследяване на резултатите.

Инвестицията в профилактика и скрининг е инвестиция в здравето на нацията. Всяко евро, вложено в ранната диагностика и превенцията, спестява многократно повече средства за лечение, социални плащания и загубена производителност. Ето защо развитието на националните скринингови програми следва да бъде устойчив приоритет на здравната политика, насочен към намаляване на предотвратимата заболеваемост и смъртност и към гарантиране на по-дълъг и по-качествен живот за българските граждани.

ВНОСИТЕЛИ:

Пакер Бейти

Хамза Кайнак

Дениз Яненов

Фатима Челебиева

Бойтерек Бойтерек

Неждет Шабан